

คนไทย ^{แห่ง} อนาคต

TRANS
FORM!

วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม

ปีที่ 56 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2562

ISSN 0125-0892 NESDC

บทบรรณาธิการ

ที่ปรึกษาและกองบรรณาธิการ

“การพัฒนาคน” ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ นับเป็นเรื่องที่ท้าทายยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในยุคที่เทคโนโลยีได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อความคิดพื้นฐานของคนรุ่นใหม่

แม้ว่าการพัฒนาคนในโลกยุคใหม่ยังต้องพึ่งพาประสบการณ์เก่า ๆ ทั้งในด้านศักยภาพพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และความสัมพันธ์ทางสังคม แต่จำเป็นต้องมีการคิดใหม่ทำใหม่ให้มีความเชื่อมโยงกับโลกแห่งอนาคตและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเปลี่ยนวิถีคิดแบบใหม่ให้ออกจากแนวปฏิบัติ ประสบการณ์ และภาพเดิม ๆ ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ยากและท้าทายท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

นอกจากนี้ บริบทของโลกแห่งอนาคตยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคน คือ สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีคิด (Mindset) และการทำงาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมและการพัฒนาศักยภาพแห่งตัวตน เนื่องจากศักยภาพแห่งอนาคตเป็นเรื่องของทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่เชื่อมโยงความสามารถของคนเข้ากับศักยภาพของเทคโนโลยี ดังนั้น ความท้าทายที่คนไทยและองค์กรในปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ คือ ความคิด ความคาดหวังที่เคลื่อนไหวอยู่ในศตวรรษที่ 21 ขณะที่ระบบระเบียบ กฎกติกาต่าง ๆ ยังยึดโยงอยู่กับสภาพของการทำงานในศตวรรษที่ 19 - 20 จึงเป็นความท้าทายในการก้าวไปข้างหน้าในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านครั้งใหญ่นี้ เพื่อให้การสร้างคนไทยแห่งอนาคตสามารถตอบโจทย์ความต้องการในโลกยุคใหม่ได้

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความคิดของคน บนฐานการทำงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน จึงจำเป็นต้องเปิดกว้างการรับรู้โดย “การเชื่อมโยงสังคมแบบไร้ขีดจำกัด” ผ่านศักยภาพของเทคโนโลยีที่ช่วยให้คนก้าวข้ามขีดจำกัดทางกายภาพ ประสบการณ์ใหม่นี้จะสร้างการเปลี่ยนผ่านให้คนไทยปรับฐานความคิด ความสัมพันธ์กับสังคมเข้าสู่ความเชื่อมโยงใหม่ที่เปลี่ยนจากโลกกายภาพสู่โลกเสมือนจริงในสังคมดิจิทัลและการร่วมเป็นพลเมืองดิจิทัล ในบทบาททั้งการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค ผู้ให้บริการ ผู้ให้การศึกษา และผู้รับการศึกษา เพื่อก้าวไปสู่ “สังคมความรู้” (Knowledge Society) ร่วมกัน สามารถปรับตัวให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ตกอยู่ในกับดักผู้บริโภคที่ไม่มีความรู้เท่าทัน และหลุดจาก “สังคมแห่งความเชื่อและความเห็น” ไปสู่ “สังคมแห่งการเรียนรู้” ที่เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในโลกยุคใหม่

วารสารเศรษฐกิจและสังคม “คนไทยแห่งอนาคต” ฉบับนี้ จึงมุ่งนำเสนอประเด็นการพัฒนาคนไทยในบริบทของโลกยุคใหม่ และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเนื้อหาภายในเล่มเริ่มด้วยบทสัมภาษณ์พิเศษ ดร.วิโรจน์ สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การเตรียมพร้อม “คนไทย” สำหรับโลกยุคใหม่ และบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ คุณภาพคนไทย... จุดเปลี่ยนสำคัญในอนาคต Lifelong Learning สู่อุตสาหกรรมเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อผู้สูงอายุสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ เด็กสมัยนี้... ทำความเข้าใจคนรุ่นใหม่ที่กับสื่อดิจิทัลทำงานในอนาคต และกองทุนการออมแห่งชาติ... เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีหลังเกษียณ

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สาระต่าง ๆ ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนคนไทยซึ่งเป็นพลังร่วมที่สามารถมีส่วนช่วยสร้างการพัฒนาคนไทยแห่งอนาคต ไปสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่จะนำพาประเทศไปสู่ความยั่งยืน มีสังคมที่มั่นคง สงบสุข เข้มแข็ง และเป็นธรรมได้ในที่สุด

เลขาธิการฯ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์

รองเลขาธิการฯ

นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ
ดร.ปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล
นายคณชา พิขยนันท์
ดร.วิชญายุทธ บุญชิต
นายวิโรจน์ นรารักษ์
นายเอนก มิ่งมงคล

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นางสาวจินางค์รุจ โรจนนันต์
นางธิดา พัทธธรรม

นางชุลีพร บุญมาลิก

นางสาววรรรณ พลิกามิน

รักษาการที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นางสาวกัญญาธิษัฏ ศรีทองรุ่ง

นายสุริยนต์ ธีญกิจจานุกิจ

นายวันฉัตร สุวรรณกิตติ

นางสาวนุชจรี วงษ์สันต์

นางสาวนภัสชล ทองสมจิตร

บรรณาธิการ

นายวิโรจน์ นรารักษ์

รองบรรณาธิการ

นางสาวกัญญาธิษัฏ ศรีทองรุ่ง

กองบรรณาธิการ

นางจันทร์ทิพย์ ปาละนันท์

นางสาวช่อผกา แก้วใหญ่

นางสาวพุทธิดา เขียวชาญพานิชย์

นางสาวรวีวรรณ เลียดทอง

นายคมสัน วรวิวัฒน์

นางสาววันทนี สุขรัตน์

นางสาวปราณี ขวัญเกิด

นางสาวเมธุดิทยา วงษ์ภักดี

นายธนเทพ ปลายแก่น

ฝ่ายจัดการ

นางสาวพัชนี นิยมจันทร์

ออกแบบและพิมพ์ที่

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน)

ภาพประกอบ

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สศช.

เว็บไซต์ Google

การเตรียมพร้อม “คนไทย”
สำหรับโลกยุคใหม่

ดร.วิโรท สันติประภพ

ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

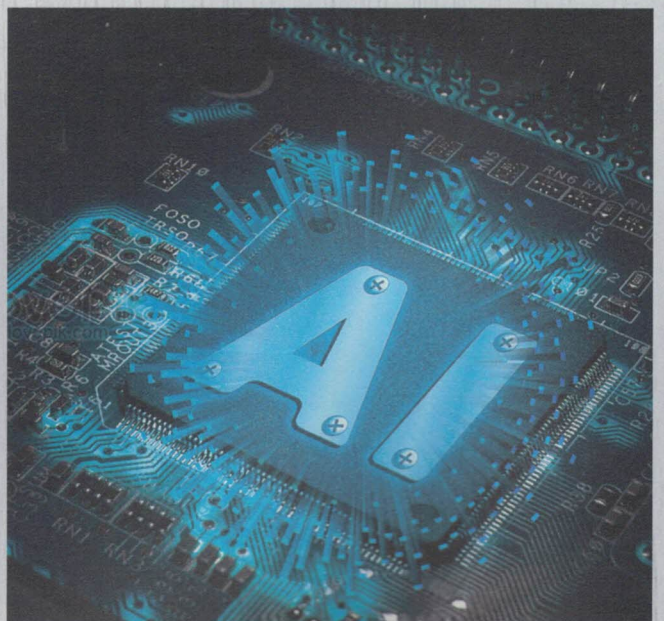
4

คุณภาพคนไทย...
จุดเปลี่ยนสำคัญในอนาคต

22

Lifelong Learning
สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ในโลกยุคใหม่...

36

Lifelong Learning

สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ในโลกยุคใหม่...

ณภัทรพงศ์ วชิรวงศ์บุรี วรวิช ลิ้มมนวิจิตร
และภัสวรรณ โพธิ์เพื่อนน้อย

กองยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการมนุษยและสังคม

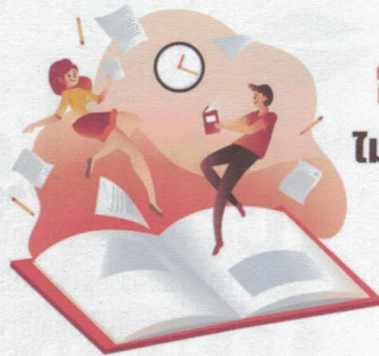
Lifelong Learning หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต¹ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เกิดขึ้นในบุคคลอันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ และเจตคติอย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัยของชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นจากความร่วมมือขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และสภายุโรป (Council of Europe) จากปัญหาเรื่องโอกาสและข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาในช่วงแรกของชีวิตในระบบการศึกษาที่เป็นทางการ (Formal Education) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การให้โอกาสที่สอดคล้องแก่คนที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น เพื่อให้ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ ปัจจุบัน Lifelong Learning มีความสำคัญอย่างมากจากรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากห้องเรียนสู่แพลตฟอร์มเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มจะมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการได้เข้ามามีบทบาทเติมเต็มการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล มากกว่าเป็นการสร้างโอกาสและแก้ปัญหาในระบบการศึกษา

¹ <http://www.thailibrary.in.th/2015/04/01/lifelong-learning/>.

ความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

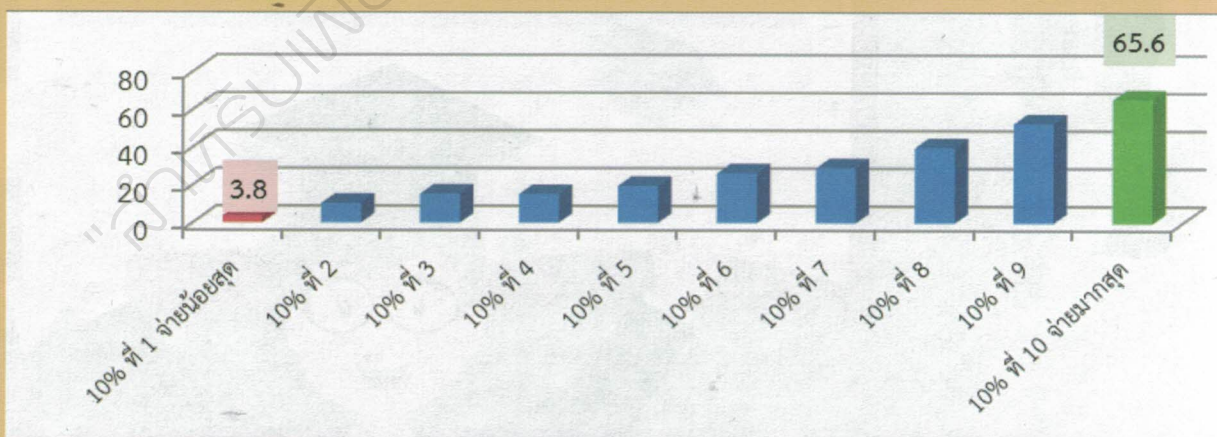
ความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ หลายประการ² กล่าวคือ **ในด้านเศรษฐกิจและอาชีพ** พบว่า ประเทศอุตสาหกรรมต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะเฉพาะด้านมากขึ้น มีการแข่งขันในตลาดแรงงานที่สูงมาก บุคคลจึงต้องการความรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับตัวในการทำงานและประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับรายงาน The Future of Jobs Report 2018 ของ World Economic Forum ที่ชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 65 ของนักเรียนที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน จะจบออกมาและทำงานประเภทใหม่ ๆ ที่ไม่มีอยู่ในปัจจุบัน ความจำเป็น**ในด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม** ซึ่งเกิดจากปัญหาสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มีการแข่งขันกันสูงทำให้เกิดการเอาเปรียบกัน มีช่องว่างระหว่างกลุ่มคนทั้งคนจนคนรวย ประเพณี

การเรียนรู้
ไม่ใช่แค่ทำได้ตลอดเวลา
แต่ยังทำได้
ตลอดชีวิต

และอารยธรรมแบบดั้งเดิมถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ เร่งให้การศึกษากับประชาชนของตนเอง เพื่อช่วยกันพัฒนาสังคมและแก้ไขปัญหาสังคม รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของสังคมได้อย่างเหมาะสม และ**ในด้านความเสมอภาคและเท่าเทียมกันด้านการศึกษา** จะเห็นได้ว่าประชากรที่จบการศึกษาภาคบังคับแทบจะไม่มีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอีกเลย โดยโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นจะเป็นกลุ่มคนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเป็นกลุ่มที่มีรายจ่ายมากที่สุด 10% แรกถึงร้อยละ 65.6 ขณะที่กลุ่มคนที่มีรายจ่ายน้อยที่สุด 10% จะมีอัตราการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 3.8

ปี 2560 อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net Enrolment Rate) ในระดับปริญญาตรี (รวม ปวส.) จำแนกกลุ่มประชากรตามระดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (Decile by Expenditure)

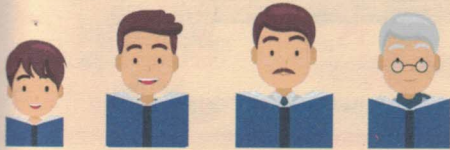
ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

² สุบิน ไชยยะ พทฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2558). ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย : กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 21 (3) วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ [online] Available at: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/psuj/article/download/63504/52142/> [Accessed 6 June 2019].

ดังนั้น โอกาสของการได้รับการศึกษาของบุคคลยังไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนหลักสูตรการศึกษายังไม่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน นอกจากนี้ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและรวดเร็วมากขึ้น มีการผลิตเครื่องมือเครื่องจักร เทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในทางการแพทย์ การประกอบอาชีพ การคมนาคม และการขนส่งเจริญขึ้น การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากร จากในอดีตที่ผ่านมาประชากรในวัยเด็กมีจำนวนมาก แต่ปัจจุบันอัตราการเกิดลดลงและจำนวนผู้สูงอายุก็จะมากขึ้นจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้คนมีอายุยืนยาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างเช่นนี้ ทำให้การศึกษาต้องเปลี่ยนทิศทางไป แทนที่จะมุ่งให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ก็ไปมุ่งให้การศึกษาแก่ประชากรในวัยแรงงาน และผู้สูงอายุให้มากขึ้น

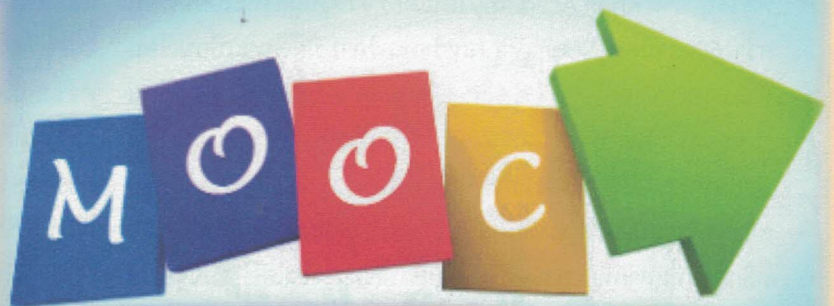
จากความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวบุคคล สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติและโลก เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลหรือผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตและการทำงานพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต รวมทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนตาย สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ตัวอย่างการพัฒนา Lifelong Learning

Massive Open Online Courses (MOOCs)

จากความสำคัญของ Lifelong Learning ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ เปลี่ยนแปลงไปแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ ทักษะและสมรรถนะในตลาดงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและดิจิทัล จึงได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการเพิ่มทักษะฝึกอบรมสัมมนา หรือเป็นสื่อการเรียนรู้เสริมจาก

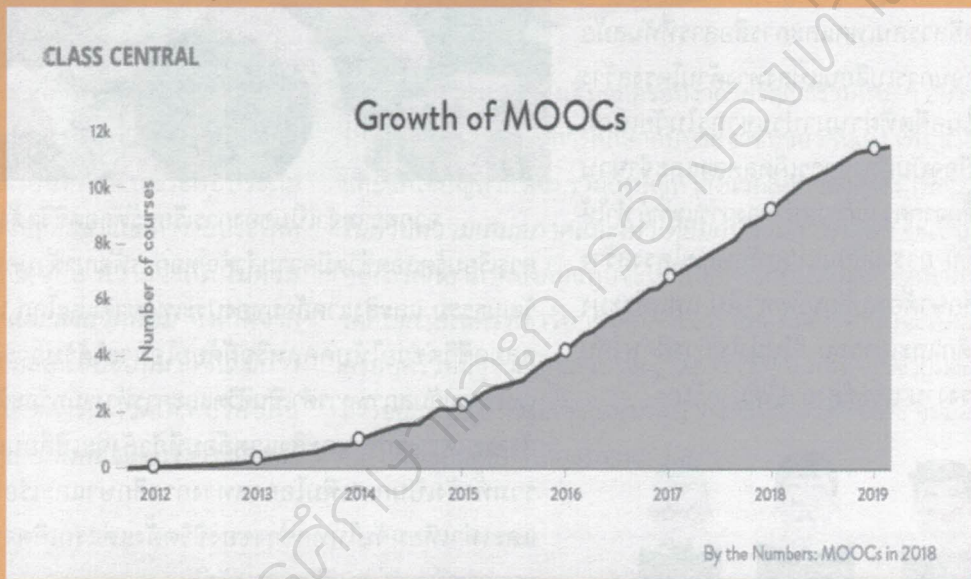
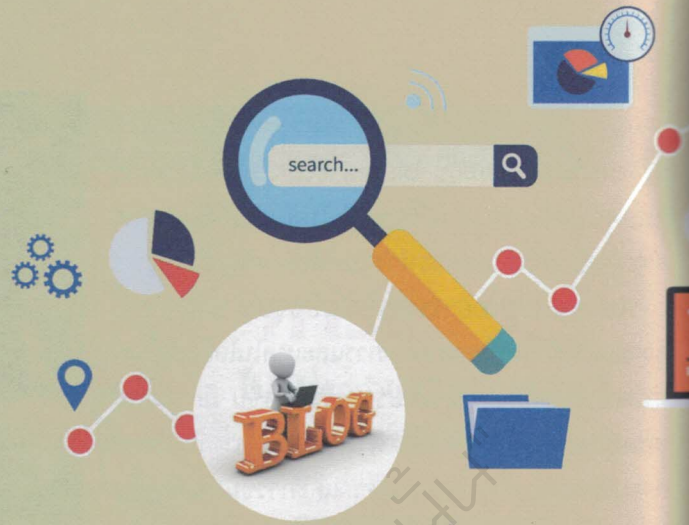

101M
Students

900+
Universities

11.4k
Courses

บทเรียนปกติในชั้นเรียน ซึ่งมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน อาทิ รูปแบบ MOOCs ซึ่งได้มีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา และกลุ่มวัยทำงาน เครื่องมือของ MOOCs เช่น เว็บไซต์ วิดีโอ บล็อก มีลักษณะเหมือนหลักสูตร มีระยะเวลาเปิด-ปิด เหมือนห้องเรียนปกติ ถูกกำหนดหัวข้อย่อยในรายวิชาไว้แล้ว มีการวัดและประเมินผล มีการบ้าน มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำงานกลุ่ม รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันตรวจงาน MOOCs หลายตัวสามารถให้ผู้เรียนเทียบหลักสูตรกับสถาบันอุดมศึกษาชื่อดัง

หรือใช้อ้างอิงในการสมัครงานได้ โดยหลักสูตรของ MOOCs ส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรที่สอนฟรี เว้นแต่ผู้เรียนต้องการเลือกหลักสูตร อาทิ Online Master's Degree และ Professional Certificate หรือประกาศนียบัตรที่ได้การรับรองจากสถาบันการศึกษาเมื่อเรียนจบหลักสูตร ตัวอย่างผู้ประกอบการ MOOCs³ ที่สำคัญ อาทิ Khan Academy (อินเดีย) จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนกว่า 60 ล้านคน Coursera (สหรัฐอเมริกา) มีผู้ลงทะเบียนเรียนประมาณ 37 ล้านคน edX (สหรัฐอเมริกา) มีผู้ลงทะเบียนเรียนประมาณ 18 ล้านคน และ XeutangX (จีน) มีผู้ลงทะเบียนเรียนประมาณ 14 ล้านคน รวมถึงมีหลักสูตรมากกว่า 10,000 หลักสูตรสาเหตุที่ MOOCs ได้รับความนิยมอย่างมากนั้น เนื่องจากมีหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับลักษณะงานในโลกยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความน่าเชื่อถือในเรื่องคุณภาพ

โดยมักจะเป็นการผลิตเนื้อหาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก อาทิ edX⁴ ก่อตั้งโดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัย Harvard และ MIT มีภารกิจสำคัญที่จะเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาสำหรับทุกคนไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตามในโลก รวมถึงมีความพยายามที่จะขจัดปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคของการศึกษาในรูปแบบเดิม อาทิ ค่าใช้จ่าย สถานที่ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เข้ามาในตลาดงาน เปลี่ยนสาขา เลื่อนตำแหน่ง จนถึงแสวงหาความรู้ ความสนใจใหม่ๆ รวมถึงมีหลักสูตรที่หลากหลายจากสถาบันการศึกษา ระดับโลกกว่า 3,000 หลักสูตรให้เลือก อาทิ Data Science ภาษา การสื่อสาร ประวัติศาสตร์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน ผ่านทางกระดานแสดงความคิดเห็น

³ Class Central 2018.

⁴ edX (2019). About Us. [online] Available at: <https://www.edx.org/about-us> [Accessed 6 June 2019].

ฝึกคิด....ดูจริต....ตามกระแส

Power and Responsibility: Doing Philosophy with Superheroes⁵

หลักสูตรจาก edX ที่กระตุ้นการคิดเชิงปรัชญาและจุดประกายให้ผู้เรียนได้สร้างข้อถกเถียงผ่านตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ต่าง ๆ แม้บ่อยครั้งที่เหล่าซูเปอร์ฮีโร่ถูกยกย่องชื่นชมว่าเป็นผู้ที่มาแก้ปัญหาให้มวลมนุษยชาติ และเหตุผลว่าตนเองนั้นเป็นคนดีมาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ส่วนรัฐบาลเองก็ไม่ได้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม ตามหลักความเป็นจริงในสังคมที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว การกระทำของพวกเขาอาจถูกตั้งคำถามในประเด็นเรื่องสิทธิโดยชอบธรรม (Legitimacy) หลักการเรื่องความโปร่งใส (Transparency) และภาระรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งเห็นได้ไม่บ่อยครั้งนักจากการกระทำที่ผ่านมาของซูเปอร์ฮีโร่ ทั้งนี้ การได้ครุ่นคิดในประเด็นดังที่กล่าวมาล้วนช่วยสร้างพื้นฐานและผลักดันให้สังคมเป็นสังคมแห่งการคิดและการถกเถียงอย่างสร้างสรรค์ อันจะเป็นการส่งเสริมทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและในฐานะพลเมืองอีกด้วย

ฟรี หรือ \$49 หากต้องการ
ประกาศนียบัตรจะได้รับ
รับค่า ๑ ไร่ปดท์

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสิงคโปร์

อย่างไรก็ตาม สถิติการใช้งาน MOOCs⁶ นั้น ยังคงพบมากในทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปประมาณร้อยละ 70 ขณะที่ทวีปเอเชียมีสัดส่วนอยู่เพียงร้อยละ 30 ซึ่งหลายประเทศในเอเชียได้ให้ความสำคัญ และพยายามสร้างสภาพแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ประชากรของตนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากการศึกษาในระบบให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ไม่ว่าจะผ่านการเรียนรู้รูปแบบใดก็ตาม โดยในเอเชียมีตัวอย่างความสำเร็จของการสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือ **ประเทศสิงคโปร์** โดยกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์

⁵ ศึกษาข้อมูลหลักสูตรเพิ่มเติมที่: <https://www.edx.org/course/power-and-responsibility-doing-philosophy-with-superheroes-2>.

⁶ Class Central 2018.

มีวิสัยทัศน์ที่ว่า “Thinking Schools, Learning Nation”⁷ ซึ่งบ่งบอกถึงการเป็นประเทศแห่งการเรียนรู้ และความพยายามในการพัฒนาประชาชนเพื่อรับมือกับความต้อการและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ทำให้สิงคโปร์มีความจริงจังและชัดเจนในการบริหารจัดการในการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อาทิ รัฐบาล เอกชน โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน ด้วยความเชื่อมั่นว่าคนทุกคนนั้นสามารถพัฒนาได้ไม่ว่าอยู่ในวัยใด เรียนจบระดับไหน หรือประกอบอาชีพอะไร อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ **กุญแจสำคัญในความสำเร็จ** คือสิงคโปร์ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กปฐมวัย และให้ความสำคัญกับการอุดหนุนงบฝึกทักษะให้แก่แรงงานผ่านทาง SkillsFuture Credit

เด็กปฐมวัย (Pre-School) จุดเริ่มต้นในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยของการพัฒนาที่สำคัญของทั้งสมอง ทักษะภาษา ทักษะสังคม ทักษะทางอารมณ์และการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานการเติบโตและการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต⁸ กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ (Ministry of Education: MOE) ได้กำหนดแนวทาง Nurturing Early Learners แก่โรงเรียนในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชั้นอนุบาลไว้อย่างชัดเจน โดยเมื่อปี 2013 สิงคโปร์มาในแนวคิด Discovery of the World⁹ มีจุดมุ่งหมายให้เด็กคงไว้ซึ่งพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของตนไปตลอดช่วงชีวิต และรู้จักทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยให้มีการฝึกทักษะกระบวนการ (Process Skills) ที่

จำเป็นของเด็กปฐมวัย อันประกอบไปด้วย การสังเกต (Observing) การเปรียบเทียบ (Comparing) การจัดหมวดหมู่ (Classifying) การคาดการณ์ (Predicting) การทดลอง (Experimenting) การบันทึก (Recording) และการสื่อสาร (Communicating) โดยมีกิจกรรม อาทิ สังเกตการเปลี่ยนแปลงของสีสองสีที่ถูกนำมาผสมกัน เปรียบเทียบพื้นถนนแอสฟัลต์ว่ามีลักษณะอย่างไร (ทราย กรวด ซีเมนต์ หิน ฯลฯ) คาดการณ์ว่าฝนจะตกหรือไม่โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตเมฆ ทดลองว่าวัสดุใดจะแห้งเร็วที่สุดเมื่อนำไปตากแดด ระหว่างกระดาษ ไม้ หรือผ้า บันทึกเวลาที่พืชใช้เวลาในการเติบโตโดยการขีดฆ่าปฏิทิน รวมถึงวาดรูปวงจรชีวิตของพืชในแต่ละวัน และสื่อสารในสิ่งที่ตนเองค้นพบไปยังเพื่อนคนอื่น ๆ ในขณะที่ **ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก** ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสและกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกคิด ผ่านการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ทักษะกระบวนการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้จากการมีพื้นที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญที่จะบ่มเพาะให้เด็กรักการเรียนรู้ในตลอดช่วงชีวิตของตน

⁷ Ministry of Education (2019). *About Us*. [online] Available at: <https://www.moe.gov.sg/about/> [Accessed 6 June 2019].
⁸ UNICEF. (2019). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. [online] Available at: <https://www.unicef.org/thailand/th/ภารกิจของยูนิเซฟ/การพัฒนาเด็กปฐมวัย> [Accessed 6 June 2019].
⁹ Ministry of Education, Singapore (2013). *Nurturing Early Learners: A Curriculum for Kindergartens in Singapore*. [online] Available at: <https://www.nel.sg/nel-slot/u566/Resources/Downloadable/pdf/nel-guide/nel-edu-guide-discovery-of-the-world.pdf> [Accessed 6 June 2019].

SkillsFuture Credit¹⁰

...เพราะการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไม่เพียงพอต่อการทำงาน

SKILLSfuture SG

ตั้งแต่ปี 2016 สิงคโปร์ได้ริเริ่มโครงการระดับชาติ SkillsFuture ที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแก่ประชากรสิงคโปร์ทุกคน เพื่อเตรียมตัวรองรับกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ โครงการได้มี**บุดหนุน**ผ่านทาง SkillsFuture Credit เพื่อให้ประชาชนสิงคโปร์ได้เป็นเจ้าของแนวทางการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเอง ด้วยการให้เครดิตมูลค่า 500 ดอลลาร์สิงคโปร์แก่ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี เพื่อใช้จ่ายในการฝึกอบรมของตนเองในหลักสูตรที่รัฐบาลจัดสรรให้มากกว่า 18,000 หลักสูตร โดยได้รับความร่วมมือจากภาคการศึกษาและภาคธุรกิจ ทั้งนี้ ในปี 2018 มีผู้ได้รับการพัฒนาทักษะตนเองผ่านการอุดหนุนนี้จำนวนประมาณ 465,000 คน¹¹ จากเดิม 285,000 คน¹² ในปี 2017

สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำประเทศไปสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไว้อย่างชัดเจน ดังที่เห็นได้จากตัวอย่างข้างต้น ทั้งที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กตั้งแต่ชั้นปฐมวัย ในฐานวัยแห่งการเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว อันจะเป็นรากฐานที่ดีในการเรียนรู้และดำรงชีวิตของเด็กคนนั้น ๆ ในอนาคต อีกทั้งการอุดหนุนเงินให้กับประชากรสิงคโปร์เมื่อเข้าถึงวัยทำงาน ในการเลือกฝึกอบรมจากหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้คนกลุ่มนี้สามารถพัฒนาศักยภาพและทักษะตามที่ตนเองสนใจ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องทุนทรัพย์ แม้ว่าจะมาจากพื้นฐานครอบครัว การศึกษา หรืออาชีพการงานที่แตกต่างกัน

¹⁰ Government of Singapore (2019). *SkillsFuture*. [online] Available at: <https://www.skillsfuture.sg/> [Accessed 6 June 2019].

¹¹ Government of Singapore (2018). *SkillsFuture 2018 YEAR-IN-REVIEW* [online] Available at: <https://www.ssg-wsg.gov.sg/content/dam/ssg-wsg/ssg-wsg/news/2018yearinreview/SkillsFuture%20Year-End-Review%202018.pdf> [Accessed 6 June 2019].

¹² Government of Singapore (2017). *SkillsFuture 2017 YEAR-IN-REVIEW* [online] Available at: https://www.ssg-wsg.gov.sg/new-and-announcements/1_Feb_2017_2.html [Accessed 6 June 2019].

Lifelong Learning (LLL) กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่

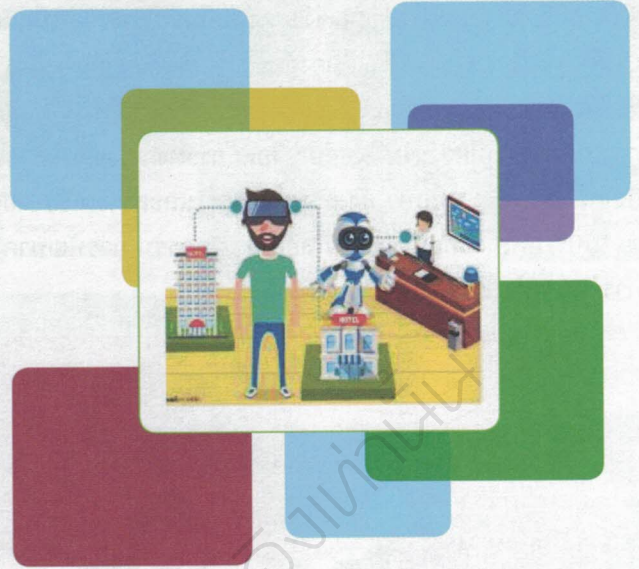
ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้โลกในอนาคตเกิดการพลิกผัน (VUCA World) ซึ่งก่อให้เกิดทั้งความผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว (Volatility) ความไม่แน่นอนและยากต่อการตัดสินใจ (Uncertainty) ความซับซ้อนของข้อมูลและปัจจัยที่ต้องใช้ในการตัดสินใจ (Complexity) และความคลุมเครือที่ไม่อาจคาดการณ์ถึงผลของการเปลี่ยนแปลงได้ (Ambiguity) ซึ่งอาจมีสาเหตุจากทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความไม่แน่นอนของการเมืองระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ล้วนส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและมีความพร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงตลาดงานของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาช่องว่างทักษะ โดยงานศึกษาของ ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว (2561)¹³ แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการถึงร้อยละ 38.8 และมีสัดส่วนการใช้แรงงานฝีมือเพียงร้อยละ 14.4 แต่มีการใช้แรงงานไร้ฝีมือในอุตสาหกรรมการผลิตสูงถึงร้อยละ 83.5 ซึ่งสะท้อนให้เห็นช่องว่างของทักษะทั้งของแรงงานที่ขาดทักษะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนายจ้าง และทักษะของผู้ประกอบการที่ยังคงใช้รูปแบบการผลิตที่ใช้แรงงานทักษะฝีมือต่ำ โดยช่องว่างข้างต้น

¹³ เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว (2561). ช่องว่างทักษะกับนโยบายที่มีต่อการพัฒนากำลังคนของประเทศไทย [online] Available at: http://www.econ.tu.ac.th/symposium40/paper/003_Symposium40-เกียรติอนันต์.pdf [Accessed 8 June 2019].

ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ที่มีการยกระดับการประกอบธุรกิจและบริหารภาครัฐไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) การพิมพ์สามมิติ Big Data และ Internet of Things (IoT) มาใช้ในการดำเนินธุรกิจและบริการประชาชน ซึ่งหากผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผู้ที่ทำงานหรือต้องการทำงานที่เป็น Gig Economy และแรงงานไทยไม่มีการยกระดับทักษะองค์ความรู้ และความสามารถ จะทำให้ประเทศไทยขาดผู้ประกอบการและแรงงานที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะบรรลุการเป็นประเทศไทย 4.0 ได้อย่างยั่งยืน และอาจก่อให้เกิดปัญหาการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ไม่ทั่วถึง จนอาจกระทบซ้ำเติมต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบการทดแทนแรงงานด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม พบว่า รายงานของ OECD (2018) ประเมินว่าในอีก 15 ปีข้างหน้า ร้อยละ 14 ของแรงงานมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติ และอีกร้อยละ 30 เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทักษะที่ใช้ในการทำงานอย่างมาก และรายงานล่าสุดของ McKinsey Global Institute (2019) คาดว่าประมาณครึ่งหนึ่งของงาน (Work Activities) ที่เคยใช้แรงงานคนจะถูกทดแทนโดยระบบอัตโนมัติ อย่างไรก็ตาม ความต้องการที่เพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะนำไปสู่การเกิดอาชีพใหม่ซึ่งเป็นทั้งอาชีพที่ต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถระดับสูง อาทิ นักออกแบบโมเดลสถาปัตยกรรม (Architecture Modeling Technicians) วิศวกรข้อมูล รวมถึงอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถที่สูงมากนัก

อาทิ นักบันทึกและนำเข้าข้อมูล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงงานจำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งสมองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการ Re-skill Up-skill หรือการศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะ Human skill และ Soft skill เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่เทคโนโลยีไม่สามารถเรียนรู้ได้ และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเข้ามากระทบ ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การย้ายสายงาน การเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนอาชีพ และการโยกย้ายข้ามกลุ่มอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันผู้ประกอบการยังจำเป็นต้องมีการศึกษา สิ่งสมองค์ความรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน อาทิ พฤติกรรมของผู้บริโภค การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาความเชี่ยวชาญหรือรูปแบบธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงแหล่งวัตถุดิบและการจัดการห่วงโซ่อุปทานประกอบธุรกิจ

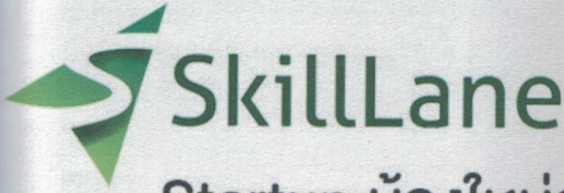
การดำเนินงาน ILL ของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการดำเนินงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญ ผ่านกลไกการดำเนินงานของหน่วยงาน อาทิ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กศน. เดิม) โดยมีแนวทางการจัด/ส่งเสริม/สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การศึกษานอกระบบ เพื่อคุณวุฒิมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต คือ การพัฒนาศักยภาพ สมรรถนะ ทักษะการดำรงชีวิต วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด สร้างรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง การศึกษาตามอัธยาศัย คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาสของผู้รับบริการ โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม ส่งเสริมการอ่านทุกครัวเรือนวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ราษฎร์ชาวบ้าน โปรแกรมและช่องทางการเรียนรู้ และมีกลไกที่ดำเนินการที่สำคัญอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ การส่งเสริมการอ่านของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรอบคุณวุฒิมืออาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) การดำเนินงานของภาคเอกชน/ภาคประชาสังคม อาทิ บริษัท SkillLane ที่จัดหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ กศน. จะมุ่งเน้นที่การศึกษาเพื่อมีวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าเพิ่มทักษะระดับสูง ส่วนหลักสูตรกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จะมุ่งสร้างทักษะอาชีพในบางกลุ่มสาขาเท่านั้น เช่น วิชาชีพช่างหรือเกษตรกรรม การอบรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นประโยชน์ต่อแรงงานที่ระดับการศึกษาน้อยและรายได้น้อย แต่อาจไม่ช่วยสร้างทักษะใหม่

habits countless focus
informal-learning self-motivated evolving practise limitless
lifelong-learning changing technology creativity future
fluid fast-paced inquiry network
extend opportunity independent
beyond enthusiasm adapt digital attention

เรียนออนไลน์ที่

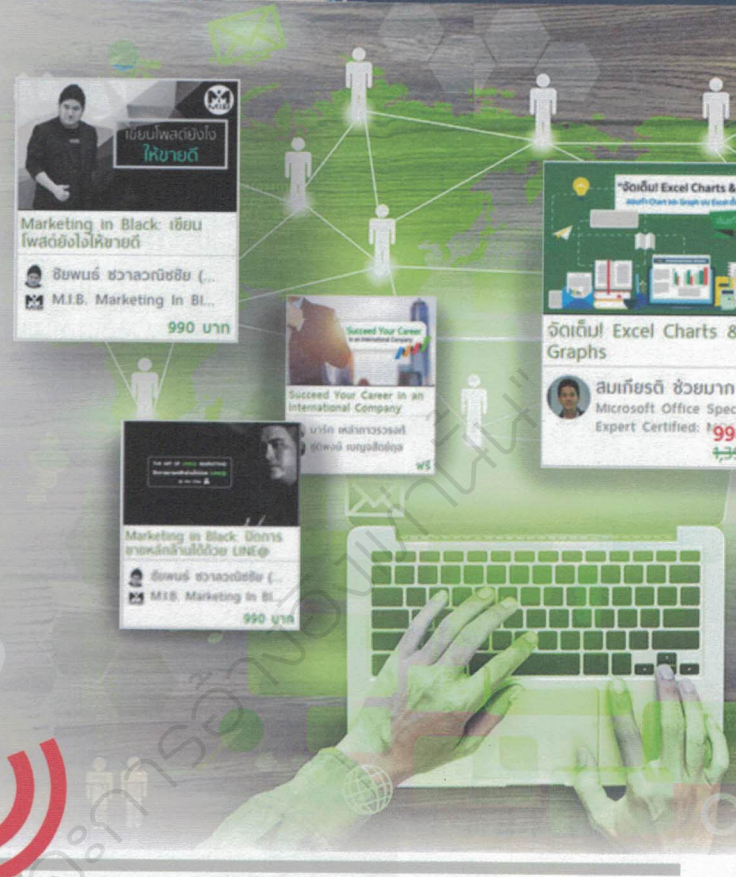
Startup น้องใหม่จาก
AIS The StartUp

อ่านต่อ →

true ปริญญา
www.trueplookpanya.com

ที่จำเป็นในเศรษฐกิจฐานความรู้หรือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ที่เน้นใช้แรงงานที่มีทักษะสูง ขณะที่การดำเนินงานของภาคเอกชนยังมีข้อจำกัดในการอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานนั้น ยังคงจำกัดอยู่ในภาคธุรกิจขนาดใหญ่เป็นหลัก โดยพบว่า จำนวนแรงงานไทย 38.74 ล้านคน (ปี 2561) มีผู้ได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในปี 2561 และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในปี 2560 เป็นจำนวน 589,898 คน และ 4,321,577 คน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีรูปแบบการพัฒนาทักษะอื่น ๆ นอกจากหน่วยฝึกอบรมของรัฐเพื่อรองรับแรงงานอีกหลายสิบล้านคนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะ

การดำเนินงานผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ การเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบ E-Learning ซึ่งมีผู้ผลิตเนื้อหาหลายรายโดยส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตหลักสูตรที่อิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาทิ ทรูปลูกปัญญา Nestle School Online สื่อการเรียนออนไลน์ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงระบบ E-Learning เฉพาะของแต่ละโรงเรียน ที่ผ่านมาการเรียนรู้ผ่านระบบ E-Learning ยังคงจำกัดอยู่เฉพาะผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังไม่ีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงได้มีการพัฒนา Thai-MOOC ขึ้นในปี 2557 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กระทรวงอุดมฯ ในปัจจุบัน) อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 ยังมีผู้ลงทะเบียนเรียนเพียง 150,000 คน และหลักสูตรในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

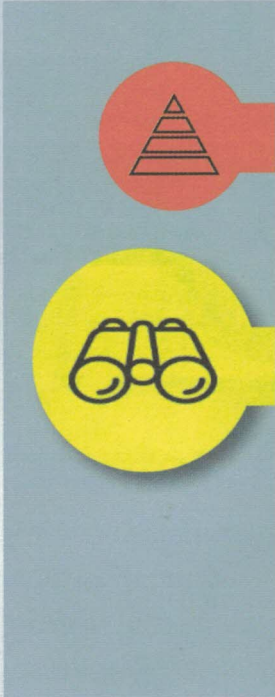

ThaiMOOC

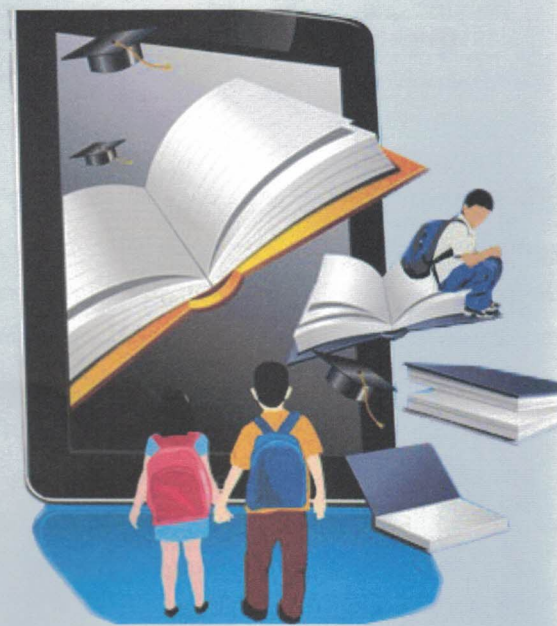
ความท้าทายของ LLL ในไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะมีทิศทางที่ดีขึ้นในการผลักดันนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยความร่วมมือของหลาย ๆ ภาคส่วน ทั้งรัฐ เอกชน และประชาชน อันเห็นได้จากตัวอย่างการดำเนินการในการส่งเสริม LLL ในไทยดังที่กล่าวมา อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทยนั้น ยังมีอุปสรรคและความท้าทายที่สำคัญหลายประการ ทั้งความไม่ชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงสร้างทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง และความไม่เชื่อมโยงกันของแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ กล่าวคือ

▶ ความไม่ชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อุปสรรคของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหลาย ๆ ประเทศมาจากการที่นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง¹⁴ ทั้งนี้ ถึงแม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะมีความพยายามในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างจริงจังมากขึ้น ดังเห็นได้จากการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ที่ได้รับความเห็นชอบในหลักการโดยคณะรัฐมนตรี เมื่อปลายปี 2561 ที่ผ่านมา แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วพบว่านิยามของ “กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ในร่าง พ.ร.บ. ฯ ไม่ครอบคลุมการเรียนรู้ในทุกมิติ และครอบคลุมเพียงการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับในรูปแบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัยเท่านั้น แม้เข้าใจได้ว่าการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นเพียงความตั้งใจที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างและหน้าที่ของ กศน. แต่คำนิยามที่เกี่ยวกับการศึกษาในระบบถูกตัดออกไป ซึ่งการใช้คำนิยามดังกล่าว

¹⁴ สุบิน ไชยยะ และคณะ 2558. ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย : กรอบแนวคิด เชิงทฤษฎี 21(3).

ไม่ได้สะท้อนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างครบถ้วนนั้น เป็นการตอกย้ำความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าการสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต (กศน. เดิม) เพียงเท่านั้น อาจส่งผลให้ ภาควิชาการศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไม่เห็นความสำคัญ ในฐานะที่จะเป็นผู้เล่นหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตลอดชีวิตได้

▶ โครงสร้างทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตลอดชีวิต สภาพการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง¹⁵ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน เน้นท่องจำเพื่อนำไปสอบมากกว่าทักษะ การคิดวิเคราะห์ อันจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ตลอดช่วงชีวิต และด้วยสังคมไทยมีโครงสร้างที่ให้คุณค่ามากกับลำดับชั้น (Hierarchy) แทบจะในทุกสถาบันทางสังคม หลายครั้งการตั้งคำถาม และแสดงความคิดเห็น ต่อผู้มีลำดับชั้นสูงกว่า อาทิ พ่อแม่ และครู จะถูกมองว่าเป็นการไม่ให้ความเคารพ¹⁶ โดยเฉพาะบรรยากาศในห้องเรียนไทยที่แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยก ลำดับชั้นระหว่างครูและนักเรียนอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่สังคมให้คุณค่ากับ วัฒนธรรมและลักษณะการเรียนดังกล่าวมากเกินไปอาจกลายเป็นปัญหา ระยะยาว เพราะเป็นการส่งต่อความไม่เอื้อการเรียนรู้เห็นจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึง เป็นการฝืนธรรมชาติเด็ก ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ สุดท้ายพื้นที่ การเรียนรู้ก็อาจถูกทำให้มองว่าเป็นพื้นที่ของความไม่น่าสนใจ และ ความรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ อาจเป็นหนึ่งในปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสต่อการเรียนรู้ตลอด ช่วงชีวิตของบุคคล ๆ หนึ่งได้

¹⁵ สุบิน ไชยยะ และคณะ 2558. ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย : กรอบแนวคิด เชิงทฤษฎี 21(3). หน้า 163.

¹⁶ Saengpassa, C. (2016). Children need a culture that boosts self-expression, self-confidence. [online] The Nation. Available at: <http://www.nationmultimedia.com/politics/Children-need-a-culture-that-boostself-expressio-30276139.html> [Accessed 6 June 2019].

▶ แพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ยังไม่มีระบบที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน หลักสูตรในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงเป็นหลักสูตรเสริมจากการศึกษาในระบบทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการดำเนินการในลักษณะแยกส่วนการดำเนินงานกัน ดังนั้น การพัฒนาแพลตฟอร์มควรคำนึงถึงการเลือกรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหา (Content) ให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่มช่วงอายุ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพื่อช่วยดึงดูดคนให้หันมาใช้แพลตฟอร์มนี้ และควรให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทในการผลิตเนื้อหามากขึ้น รวมทั้งเตรียมความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรก่อนพัฒนาระบบเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยการจะขยายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมถึงร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยของไทยกับมหาวิทยาลัยของประเทศอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในการจัดทำหลักสูตรออนไลน์ที่มีมาตรฐาน ซึ่งจะมีส่วนช่วยเติมเต็มเนื้อหาใน Thai-MOOC ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความสนใจของผู้คนหลากหลายช่วงวัยและสาขาอาชีพมากขึ้น

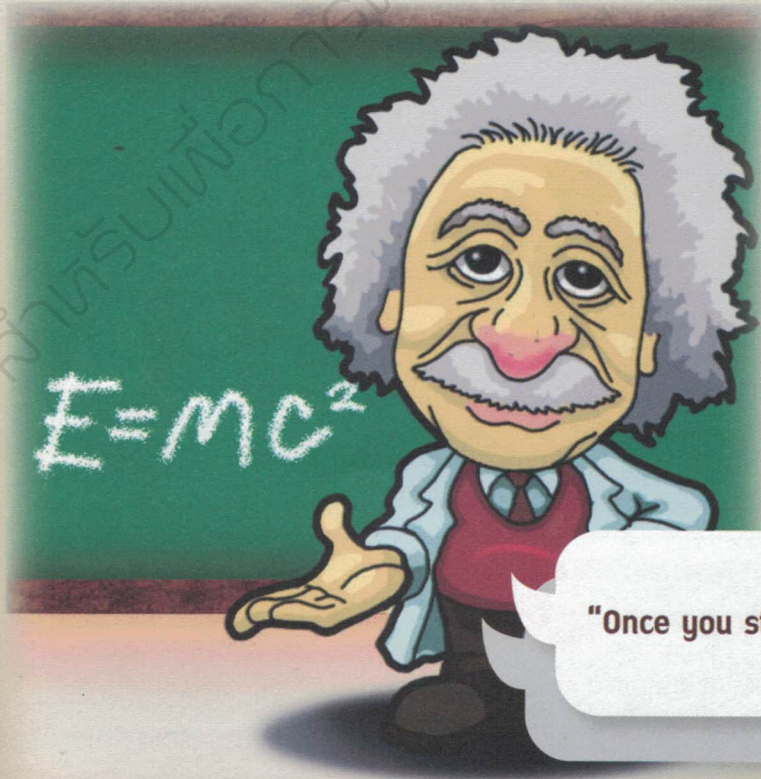
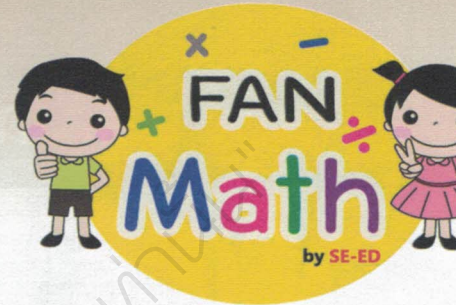
ข้อเสนอแนะในการพัฒนา LLL

มุ่งเน้นการปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่เด็ก ผ่านสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การฝึกฝนทักษะการคิด วิเคราะห์ ทักษะด้าน เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ

พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิด (MOOCs) ที่หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัยต่าง ๆ

ส่งเสริมกลุ่มวัยแรงงานที่ได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้ง Up-skill และ Re-skill เพื่อเพิ่มผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขัน

ภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริม Lifelong Learning ในลักษณะเดียวกับโมเดลของประเทศสิงคโปร์ ในการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้คนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดทำ Credit Bank System โดยพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ มีกลไกการวัดและประเมินผลเพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ที่ชัดเจน และให้แรงงานสามารถสะสมความรู้ การฝึกอบรม และประสบการณ์เพื่อใช้ในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้ รวมทั้งพัฒนาระบบการพัฒนากำลังคนที่มีทักษะขั้นสูงให้สามารถนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหา การสร้างและพัฒนานวัตกรรมได้

“...หากทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศไทยคงมีกำลังคนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ และก้าวพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลางในไม่ช้า...”

“Once you stop learning, you start dying”

- Albert Einstein -

ติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดพระนครเหนือ

